

تدو نووسراوه ما که له لایه بره کانه داهانورداه ده بیفوتینینه وه ، بریتیه له چهنو به شتکه وه گتیر دراوی
 پیرنووکا (بررسن تاریختی افلاطون مزرا ابران و عرفان) که له لایه ن (دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی)
 بیه له ساله ۱۹۸۸ دا بزوگراوه نه وه . ههروه کوو له سمرناوما پیرنووکا که دا ده رده که ویتن (لیکولینه وه بیک
 میژوو بیت ناکولیکه سمرنووریه کانه تیران و عیران) ، تدو نووسراوه له ناکولیکه و شیره سمرنووریه کانه
 هه دوو وولات ده کولکینه وه . تم لیکولکینه وه میژوو بیه که له لایه ن (اصغر بیختر و لادان) بیه نووسراوه ،
 له پیشخ به شت پیکه نوره که هه مورو به سمر بیکه وه ۷۱۵ لایه ۲۰۵۲ فواره گوره بیه . بیکه له م چهنو به شت که
 وه رگتیر دراوه ، له چهنو شوینیکه دیکه شوا به بیه بیه پیرا پاسه کورد و کوردستان هانقوشه نیر ناوانه وه .
 لیره پیویستنه توه بلنم که من له م کورنه پیشه کشیه دا هه وکم نه داوه لیکولکینه وه بیک له م پیرنووکا ناوبراوه وه
 پیشه کت بکم ، به لکوره ننه ده مورتین زور به کورنه ده سنیشانه ناوه بیکه که بکم و به چهنو ورشه بیک
 فوتیتر له بابن و مدهستن پیرنووکا که ناکادار بکم . له باسندا تم پیرنووکا داده نرتین به بیکه له نووسراوه
 پیر زانبارانه که له باره میژوو بیه و یاسایی و ژنیفر لیکتیکه وه ده سنیشانه هه مورو توه شیه و ناکولیکه
 میژوو بیه و سمرنووریه کانه تیران و نیمه افریقنیه عوسانه و باشان تیران و عیران ده کان و له هکار و
 نه نامی کانیان ده کولکینه وه ، به پینا توه برزوه تویه ما که له مدهستن نووسراوه که دا ره چلوگراوه ، نه نامی کیریان
 لینه له هتیه تینت . وانه له کوردننه به برزوه تویه بائکانه سیله تیه نارسه وه نووسراوه و نه نامی کراوه .
 هه رفویه که دیتنه سمر مدهله کورد ، راستی بروداوه کان ناوه ژوو ده کانه وه و زور شوقنیشانه و ناوه وایانه
 (له شوپنه دا که پتیه تریاره به مدهله کورده وه) تیکه بشتن و پیرو پاکانه فقیرمان بقه تقمار ده کان .
 پیویستنه توه ده برینن که شتیکه زور ناسایی و سهرشتیه بیه و به بیرویا و نووسراوانه نه کرتن که له
 لایه ن توه کس و کلور و کومه لانه وه نووسراوان و ده نووستین که له م ره ، دوتمانه کورد و داگیر که لایه
 کوردستان . هه ول و کفرشته توه له م کورد و مدهله نه توه بیه و نیشتمانیه کورد ، هه تتهها
 به مدهستن شتواننه راستییه میژوو بیه کانه که به هه تقممن و درزوده لهسه و پیرو پاکانه بیه بنیینه وه
 ده بانه ویتن ناوانه کانه فقیران بشارنه وه و راستییه کان بشترتین . هه چهنو فخر شیه ختانه تیه ژوو مدهله
 کورد و بیک کسان و لایه نه دلنوز و پتیشهر و و فخر شیه کانه میله تانه سمرده سنه و ده له تیران دراوستی
 کورد له و ناستن ناکایی و تیکه بشتنه دا که به درزوده لهسه و تقممن و بوختانه ناوه وایانه بیه و کانه .
 نه گرهها توه توه ناکه به تینت که درق و پیرو پاکانه ژوه ههراوییه کانه دوتمانه کورد و داگیر که لایه کوردستان
 نه فخری فخری نه بینه تیه له ناوه ژوو کورده وه و شتواننه راستییه کان و تیکدان و سهرشتیانه تیره بیرویا
 گشتیه بیهانزا بهرامه به دوزما ناستن ناکا کورد و رتیارنه بیره و تیره کوردستان .
 به لایه م میرز راستییه کان پیر تویه بیهاننه ده روه رویندورنه توه و روه درق و بوختان و پیرو پاکانه توه
 وه ههراوییه بیره ریسه تیره برون و تیککان و نمان ده تینت . ده بیه توه کله بیه له فخریشان بیکه تیه که تیه
 کورد فقیرمان تا نه تیره بیک له م روه وه که مدهله تیه که هه بیکه که زورنه ده گه بیه توه بیره بیره نامهراز و
 داموده زکامه پیرو پاکانه و ههراوییه کوردن (به تابه تیه له هه تیره) که تیکه تیه م کورد له تیره فخرمانه توه
 توبا و بیکگرتوه بیره تیه ، هه مدهله له توره وایا ره ژوا له لاره تیره دامهزلانه داموده زکامه میهرا کوردن که
 بیه شیره ده مانفزانه بیره به شالوما درزوده لهسه و بوختانه ناوه وایا دوتمانه فقیرمان بیکه و وه کور
 پیویستنه له ناستن پیرو پاکانه کورده تیه تیه مدهله ره ده کمان و به تینه ناستن ناکا کورده کتیه کمان .
 لیره دیتنه سمر پیرنووکا که اتوه نووسراوه له پیرو پاکانه زانباریه وه بیه فیکه تابه تیه هه ، له پیرو پاکانه و پیرو پاکانه
 پاسه هه مورو توه شیه و کانه و هه گه گوره و پیرو پاکانه ده کان که له تیران هه دوو لایه وایا تیره . به چهنو
 هه شتساله م تم چهنو سالانه دا بیه توه . بیکه له م کورنه تیه میژوو بیه گشتنه توه به پیماننه تیره و له نیلانه
 هه دوو لایه تقمار ده کان - سمر باره که مدهله له کورنه تیره ، ۱۵ بیکه نامه له شیره بیه پیماننه م میژوو بیه ،
 سهرله نوت چانگراونه وه . لیره ده مدهستن سهر فخریه فخریه بیه توه راستییه دا رابکیشم که وه رگتیران
 سهرله بیه توه پیرنووکا که گله پیویستنه و گرتکه و بیه فیکه تابه تیه ده بیه تیره هه مورو توه تابه که له داهانوردا
 لیکولکینه وه له م ناکولیکه و شیره و پیکر ادانه کانه نتوان عیران - تیران ده نووستن . توه پیرنووکا وه کور
 ویتن بیکه که له لیکولکینه وه میژوو بیه پیر زانباریه کان ده باره م هه دوو وولات . تیکه مدهله له ناوه وایا و
 ههله و که مکره زور بیه بیه تیه شیه ، به تابه تیه له م کورد و بیره و تیره وایا کوردانه تیه ، بیکگومان
 ده بیه توه بیره تیه که (توه ههله و درزوده لهسه ناوه وایانه ههراوییه کان له روه نامه شماره زاویه و ناوه شیه بیه وه
 سنه) ، بیکگوره هه مورو به پینا بیلان و بونه بیکه دا بیره وایا تیره بیره .
 له کورتایا تم کورنه پیشه کشیه دا ، ده فغلام توه راستییه توه هه مومان ناکرا بکم که وه رگتیران توه
 نووسراوه به م مانایه نییه که وه رگتیر بختیوانه له بیره بیره وه توه هه روه نووسراوانه ده کان ، به لکوره زور
 به پتیه وانه وه ، دروسته مدهستن له ناکرا کوردن و وه رگتیران نیلانه به ههراوییه و له مدهله وه به درخفته وایا
 کارتیکه بیک و پیویستنه که هه نووسراوتیک له م کورد و کوردستان ، م له لایه ن فخرمان و م له لایه ن
 بیکگانه به زمانه بیکانه نووسراوتیک ، وه رگتیر درتیه سهر زمانه کوردن و به پینا پیویستنه وه لایه
 درق و ههله کانه بیکه بیره تیه وه . له م روانه بیره بیره تیه توه چهنو لایه بیه وه رگتیراوه . هه لایه م تم
 وه رگتیران که لیکولکینه وه نامفزانه چیرل و ههول و بیه سهرمایه م کوردن پیر بیکه وه .

دیگه خوا به برده وام ده که ونه عژیتر کار بگره تئیمه وه . له گه ل سهرنجوانیگی نه وه ما که کرده کان له نارجه سهرسنوره به مانوا نیشته من بهون ، تئیده گه من که تمم هتکاره نه و توانا به ما پئیداون که له کان پئیدوستوا له سهرسنوره کان نه و ورژنه دراوستیا نه دا هانوقه بکن . تمم سه سه لایه به گوتیره ما هتوما له لئیران نه و ورژنانه ، به نایه من عیتران و عیتر اقداء ، دوزمانا به تئیمه کن هتیاره نه ناوانا ونه و له زور کئیشما به موزاوه بورد ا ده ولدناش ههر دور و دلا تکه ، به به نادانه « نیکه ره کان » و نه نانه کۆمه ککرده من « نازاره جیه کان » به کدما ناوانبار ده کن .

ب- کورد و پیشه نو بیه کان عیتران و عیتران

سیاسته رهزاخان که له سهر نیچینه ما پیکه هتیاران میر به بیه کن ناوه نه و به بقا دامزله بهور ، بهور هتوما نه وه که زور له کورده کان و لوره کان بهر وه عیتران کتوج بکن . بهم موزاوه کانیک باسان « دورستکردنه ناسنامه ما عیتران تئیمه به سه نو کرا و مه سه له ما به زور کردنه خنومه من سهر بارزما بقره سور عیتران بیه کان پیشیا ز کرا ، هه نو تیک له هتزه کان سهرسنوره بهر وه عیتران به ویا تکرده . تمم به و داوانه بهورنه هتوما نه وه ده ولدنه عیتران بکه و تئیمه سهرزه نشن و شکا تکرده .

له ساله ۱۹۴۷ دا سارا جوله ما فاجار ، به کتا له بهر کان محمد علی شا ، که هتوما بقا ناچ و نهفته ناچاره دا نا بهور ، لایه برینیک له نو کورده کان بهر یا کورده ، پاش نیشکان بهرام بهر هتیره کان ده ولدنه ، بق عیتران هه زن . ناوبرا و جار تیکه دیگه من له ساله ۱۹۱۱ دا کورده کان ههرو و داخه بوه و نا نیشک پاپنه خنومه بهر و پیشه وه بهور بهور ، به زم دیسانه وه بهر بهر وه نیشکان بزه و بق عیتران هه لانه وه ، له ونا که و نه عژیتر هه لانه ده سه لانه تئیمه گنیه ره کان وه . ناوبرا به هتوما بهر که و تئیمه که له نوان عیتران و عیتران نه نامز بهور ، له لایه ن بقا لایه عیترانه وه سه تیکه کرا ، به زم نه وه هتیکه و تئیمه ده سه به هتا له گه ل پایه برنه که ما سما یلغانه سه لقا دا ، له لایه ن ده ولدنه عیترانه هه لانه هتیرا به وه .

ملك الشعرا بهار نورسيو به من : « سما یلغانیش له م روه وه داخ له دل بهور که ده گه نئیمه له لایه ن هه زتا له دراوستیا کنه وه ، ده سه فرا بینه نئیمه کار باره کان بهر وه . نه مه تئیمه نه وه بهور و سه سه لایه له دلخا هه زتا بهور . نه وه بهور تمم بیاوه به هتوما لئیهه تئیمه هتوما سه هتیمه هه لانه بهر بهر وه نه و نایه بهور ، زبانیکی بهر یا به هتیره کان ده ولدنه بکه به نئیمه و دور بینه بهنوار تئیمه ده نوانه بئیمه ، به تئیمه هه نو تیک له فر مانده کان بهر دنه دانه بئیمه با له پئیداون سه نو کورده من بهرزه وه نو بیه سیاسییه کان هتیرا نا ، له بهرام بهر له ناوبردنه سه لقا دا نه و سه و سه سنیان پیشان (دایته) . (۳)

- بهراوتیره کان :

1 - Robert . F. Zeidner , « Kurdish Nationalism and The New Iraq Government » , Middle Eastern Affairs . (Jan, 1959) , P. 24 .

۱- بهریم لئیا فسکی ، هتیر و و ما روزه لانه نا هتیمه ، وه رگتیر ، ماده هتیرا بهر ما ، (تهران : اقبال) ، ل ۴۴ ، (به فارسی) .

۳- ملك الشعرا بهار ، هتیر و و ما پارتی سیاسییه کان عیتران ، بهرگتیر بهر کم (تهران : بهر نو و کتیر گتیر فانه) ، ل ۶۶ ، (به فارسی) .

- تئیمه : تمم باسه له بهر سه دور و م ، ده روزه ما بهر کم ، به نو م ۸ ، له لایه بهر کان (۱۰۱ - ۱۰۰) - ۱۰۱ . ههروه ما بهراوتیره کانیش له لایه بهر (۱۰۳) دان که له بهر نو و که دا بهرینین له بهراوتیره کان ، ۱۶ ، ۱۷ ، ۱۸ ، (وه رگتیر) .

مهسله ما كورد و پتوه نزيه كاني نيران و عيراف

شهر ما نيران كورد و هتيره عيراف نيبيكان كه له سرده مه عبدالكريم تاسم دا ده سنت پيكرد بوو، باش لئاوچوونت نوويشن هر بورد ورام بوو. عبدالسلام عارف به مه به سنت گونا پيهيان به شهره كه، له ۱۱/۱۷/۱۹۶۴ دا رتيكه و سننامه بيكرت تاگر به سي له گال بارزان دا نيمزا كرا و به لينيچا كه به رسمه دان به نازدين كورد دا بنيت و به شتوره به كن به كسان له كاروبار ما له شكر و ورتنوا به شزارين و نوو زيانان ما كه له نه ناما شهره كه دا له كورد كوچوون، بئرمير تته و به نيران. به نيم سويا ناماده ما پيدانن تم نيغتيازانه نوو و سره نيم شهره كه هر درتيره با كيشا .

له ساله ۱۹۶۵ دا كه شهر له گال كورد دا نوووننير بوو بوو، ده سنديتيرين هتيره ناسمان و زه مينيبه كاني عيراف بوسر سنووره كاني نيران روتانه بورد ورام و زورت ده بوو وه له بكن لهو ده سنديتير بيانه دا دوو كسي شيرانن كه كار به ده سنديتير بيله بوز بوون كوچران . تم رورداوانه بوونه هقا ناره زاپا ده ولتن نيران .

لهم هلو مه ره دا بارزانن نوووننير كوردستان عيراف له دوو مادده دا راگه بيان و له ياسا بنه پيچيد ا كه نوو كوردستان عيراف بئو كرايوه به م هقوره نوو سويا بوو: « عيراف ورتننكي فيداراستونيه كه پيكله انوره له عمره ب و كورد». هه ره ما بارزانن به ير له مانتيك و نه نوو مه نيكي شتور شتيران ما بازا له ۴۳ نه نيم پيكله شتيرا. (۱)

دوا ما كه عبدالرحمن بنياز هه لبيتر تيرا به سهروك و زيران عيراف، به مه به صيت چاره سهر كردن مهسله ما كورد، له دوو رتيكاه ده سنتن كرد به هه نكاوانان ا به كم، له به هه ساله ۱۹۶۶ دا هتير شتيركي به ير بئو نوو سهر كوچردين كورد ده سنت پيكرد. دووه م، كه ونه گفنو كو و دامز رانن پتوه نوو له نك ده ولتن نيران ا.

له كانيكدا كه شهر له كوردستان عيرافا به نوووننير ما له درتيره كيشاندا بوو، رورداوه سهر سنوور نيبيكان نيران و عيراف رور له فراوان بوون بوون. چه زين چار فير كه به نكي به هه هاو شتيره كاني عيراف ده سنديتير بيان كرده سهر سنووره كاني نيران. گدنا گوتن ما سهر سنوور، شيرانان نوو ما باران كرد. (۲)

عبدالرحمن بنياز نوو پيشگير ما له فراينتر بوون پتوه نزيه نيران نيران و عيراف را يگه بيان كه ده به ورتن:

- ۱- له مه ليك فميسل، ياسا ما عمره بستانن سعور، كه له نك شا دا پتوه نزيه كن دوستانه هه بوو، دا خوزا ما بكان تا بكه ورتن نيران و عيراف وه .
- ۲- بار تير كار به رامبار ما به كيشن و ورتن عمره بيبيكان له عيراف به ناما نيم پيشگير بگردن له كاني به ره نكار بوونه ده دا نوو نموونه، وه كه له گال نيران، به ده سنت به هتيرت .
- ۳- له گفنو كوچردين ده رباره ما نوو مهسله ما كه ناكوكيان له سره له گال نيران ا بگنه نه نامتيك سهر كه ورتن .

- له دوا نه نامدا هر دوو ورتن كه گه پيشنه تم به باران ما لا خواره وه :
- ۱- كشان وه ما هتيره كاني نيران له ناوچه سهر سنوور نيبيكان ا .
- ۲- كونا پيهيان به ناوانفستنه بال به كرا و شهر ما به وها كه نزه به .
- ۳- پيكله شتيرانن چه نر كرميه به كن هاو بوش نوو ورتن ورتن كردن له مه ر نوو مهسله ما كه ناكوكيان له سره . (۳)

له لايه ك ديكه وه، هتير شتيرانن ده ولتن عيراف رور به ورتن نيشكان بوونه و هتيره كاني كوردن سهر كه ورتنكي به رجاوان به سهر سويا عيرافا به ده سنت هتيرا، له نه نامدا، عبدالرحمن بنياز سياسي نيكي نهرمه به رامبار به كورد به كار هتيرا و را يگه بيان كه ده ولتن ناماده ما به رسمه ناسين، نه ته وارتن، زمان و نايمه تكار به كاني كورد هه . گفنو كو له نوو ده ولتن و نوو رانن كورد دا له به خواد ده سنت پيكرد. له ۱۷/۱۹/۱۹۶۶ دا بنياز پيشنيز نيكي ۱۷ مادده به نوو كورد فسته رور كه به بار ما ليشو شيوونن گيشن نوو كورد هه يا هيووه كان، مافن روتنير نيبي كورد، نوووننير رامبار، نه هتيرتن نه لگوچه له مه به به تيره بوردن، به شزار كدين نوو لاش كورد به به ربه ربه له كابينه و فرما نزه به تير سويا و بيله يا به رامبار، دامز رانن نه فسه رانن كورد له ناوچه كورد نشينه كان و به ربه پيدانن ناوچه كاني ناكوور ما دا بوو. (۴)

بارزانن پيشنيز ما ناوچه ما به سنتر كورد؛ به نيم سويا و بان عمره بيبيكان دوما نه مه بوون . روتننك دوا ما نوو عارف عبدالرزاق، فرما نزه ما هتير ما ناسمان (لايه نكر ما ناسر) و سهروك وه زيرانن پيشوور، كرده تا به كن به سهر و به ربه دوما بنياز رتيكفست. له گال هه موو نه مانه شوا مهسله ما كورد هر به چاره سهر نه كرا و ما به وه . به نيم رتيكه و سننامه ما ۱۹۶۶/۱۷/۱۹ نه نامتيك باكي هه بوو نوويشن دانسيانن نوو دوو مادده به ما ((نه نوو مه سن شتور شتيران)) بوو كه به شتيركي زورت كوردستان عيرافا له زير ده سه نرتن بوو.

همینگونه بود رابرت بنی کوردهاگان به شیوه یکسانت رو بیا له کزما کرد. هم کیشمه به له کانت
سردار کوزماریتین عبدالرحمن طرفیشدا هم به همارا شتوه برده وام بوو. تا نو شتونه
که پتوه نوبت به ناکوکیه کانت نهوان نینزان و غیره هوه هه بیتی و مستوگره کردن باسایش له
کوردهستان، زه مینه بیگدا دان هم دوو وورده له ساله کانت ۶۸ - ۱۹۶۷ دایره یسکتر
کرده هوه .

- پراوتیزه کانت :

1- Fisher, OP. Cit., P. 628 .

۲- اصلعات، (۳۰ آذر، ۱۳۴۵).

۳- بوقاگادار بوون له رتیکه و تننامه ناو ببار، بیروانه :

C.J. Edmonds, « The Kurdish War in Iraq: the Constitutional
Background », World Today, XXIV, (December 1968), pp. 517 - 78.

4- Chubin, Zabih, OP. Cit., P. 176 - 77

- تیشین : هم باسه له بهشی سته هم ، ده روزه ما سته هم ، به نوما ۶ ، له لایه یه کانت (۳۰۳ -
۳۰۳) دایه . هروه ما پراوتیزه کانتیش له لایه یه (۳۴۴) دان که له پهرتو که کانتا به تیشین
له پراوتیزه کانت شماره ۱۸ ، ۱۹ ، ۲۰ ، ۲۱ ، ۲۲ ، ۲۳ ، ۲۴ ، ۲۵ ، ۲۶ ، ۲۷ ، ۲۸ ، ۲۹ ، ۳۰ ، (وه رگتیر) .

تیشین : هم باسه که له لایه یه کانت ۷۶۷۷۰۵ دایه ، له بهشی سته هم ، ده روزه ما پراوتیزه کانت
به نوما ۳ ، له لایه یه کانت ۴۰۸ ، ۴۰۹ ، ۴۱۰ ، ۴۱۱ ، ۴۱۲ ، ۴۱۳ ، ۴۱۴ دایه . هروه ما پراوتیزه کانتیش
له لایه یه (۴۱۳ ، ۴۱۴) دان که له پهرتو که کانتا به تیشین له پراوتیزه کانتا شماره ۱ ،
۲ ، ۳ ، ۴ ، ۵ ، ۶ ، ۷ ، ۸ ، ۹ ، ۱۰ ، ۱۱ ، ۱۲ ، ۱۳ ، ۱۴ ، ۱۵ ، ۱۶ ، ۱۷ ، ۱۸ ، ۱۹ ، ۲۰ ، ۲۱ ، ۲۲ ، ۲۳ ، ۲۴ ، ۲۵ ، ۲۶ ، ۲۷ ، ۲۸ ، ۲۹ ، ۳۰ ، (وه رگتیر) .

نامه شماره ده ناویشانه شد و با به نو که که یه :

- بررسی تاریخیت اختلافات مرزها ایران و عراق

- تألیف : اصغر جعفری ولدانی

- دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی ، وابسته

به وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

- تهران ، تیرماه ۱۳۶۷

گورده کان

دوابه دوامه شه و هه ما که پارتی به عس له ساله ۱۹۶۸ > له عتیراف دهسه توش فرمه دهست، به هوقما شه و در زمانه تیبه حشرینه وه که له تکه گورده کانها هه بیورو، شه رتیکیا سهخت و در واره ما ده شه پیکرد در بیان. پارتی به عس مارتیکیش له ساله ۱۹۶۳ > ره شه بکو و زبیه گورده کاننه نه بنجام دابور. له واره سانه دا هوقره و در زمانه تیبه و بیهه زه بیه که واره نیشان دابور، که بیورو با شه تیبه هه تکه بیه هه ده شه پیکرد در بیان. پارتی به عس مارتیکیش له ساله ۱۹۶۳ > ره شه بکو و زبیه گورده کاننه نه بنجام دابور. له واره سانه دا هوقره و در زمانه تیبه و بیهه زه بیه که واره نیشان دابور، که بیورو با شه تیبه هه تکه بیه هه ده شه پیکرد در بیان. پارتی به عس مارتیکیش له ساله ۱۹۶۳ > ره شه بکو و زبیه گورده کاننه نه بنجام دابور.

۱- شه برما عتیراف له گه گورده کان له ساله ۱۹۶۹ >

پارتی به عس به در تیره پیداننه هه مان سهلسن، له ساله ۱۹۶۹ > مارتیکیا دیکه شه برما له تکه گورده کانها دهست پیکرد وه. سوپا عتیراف له شه برده دا هه موو نوانا و نه کنه لفر با هه موو نوانا دهشتیا. فرمه عتیراف تیبه کان هه موو زورشا ناوچه گورده نشینه کانیا توبه مابارا ده کرد. به زور را گوتیزاننه گورده کان له ناوچه شه واره تیبه کان ما گورده وه به وه باشورما ووشن زور به تونوما دهست پیکردا. له م را گوتیزاننه به تونوما دهشتیا به دا شه واره که لوپیل و سرورن و ساماننه گورده کان دهست به سرده دا ده گه اونا تون ده کرا. زواره بیه که زور له زنان و منانن له واره سانه را گوتیزاننه به دا گپانیا به فکشن له لایه که دیکه وه به هوقما گه مارتیزاننه ناوچه تیبه کان گورده ستاره وه، هه ر زوره ما کو مه لیکه زور له زنان و زار فایان له به سانه دا ده مردن. به فرم سوپا عتیراف به هوقما مازابه تیبه و هه مردابه تیبه و به پیکردن دلیرانه ما گورده کانن وه نه پیداننه به به کمار سه کورتیا گه تیره وه. له لایه که دیکه شه وه، ده وه تیبه عتیراف له و سرده وه مه دا روره و وه هه موو هه موو هه موو له دیکه به به تیره. ساله ۱۹۶۹، به ده وه تیبه عتیراف که هه تیبه به هه تیبه ده شه تونوما هوقما به نه کرد بو، به ساله لیکه فرم ده هه مانه ژماردن، له سره نانا به و ساله دا، نه تکه ناوما روریا شه لونه هه مانه به تیره وه. ده وه تیبه عتیراف تیکه به تیره که شه کردن له گورده ستانها ده تیبه هوقما لواز بوون هتیره کان هوقما له به مامور تیبه انوا. له مانگه هوقما به برما هه مان ساله پیر و با گه تیره ما کو مپانیا عتیراف له کرد تا ما گومانلکرا وه عتیراف (۱) بلا و تیره وه هه موو ووشن تا که نارما به تیکه لیکه بوون به تیره وه. ده وه تیبه عتیراف مارتیکیا دیکه شه هه مسته به وه کرده وه که شه تیکه له ناگوما دهست پیکرد وه به به تیره وه ما وه کوو پتیبیست هوقما به کاماده کرد بیتت. سه ره بنام که ونه گفتو گو له گه گورده کانها.

ب- رتیکه و تننامه نازارما ۱۹۷۰

گفتو گو له سر مه سه له ما کو تونوما جان به گورده کان، له مانگه نازارما ساله ۱۹۷۰ > ده سنن پیکرد. له گفتو گو شه دوو لایه نه دا، لیکه به یورن و بیوازا له سر چه نه مه سه له لیکه له پیکردن و بیورو با کانها هه بوو، کتیبه ما به کم، هوقما تیبه دا به پیکردن دا هانت نون بوو له عتیرافرا. زور تیر له ۱۹۷۰، نون عتیراف له ناوچه گورده نشینه کانها هه لایه هتیره تیب. بارزان دا هوقما تیب به لیک له سیتن دا هانت به نونوما ده کرد. به عواد شه دا هوقما تیب به به سو سو نه ده کرد، به فرم کاماده بوو هه ساله ما هتیره ما که پتیبیست بهان به گورده کان به جان. (۲) کتیبه ما دو وه م، پتیره تیب به هاکا که کو کو وه هه بوو. بارزان پتیره له سر شه وه داده گرت که به هوقما ژماره ما دانیشقواننه وه، شه شماره ده بیتت به به تیکه له گورده ستان عتیراف دا به تیره، له به به وه که پتیره و ابوو زور تیبه دانیشقواننه به شماره له کرد پتیکرتین. له کانیکرا که به عواد، که کو ورتیکه به شماره هه موو مپلله تیکه ده زمانه. به پتیره بانگاشه به عواد، نونه ما دانیشقواننه به شماره - که مه له نوما سه ره که پتیره ساز ما نون عتیرافه - عه ره بن و نونه که دیکه شه به به کسان له گورده کان و نون کماننه کان پتیکرتین. که ما به تیبه که نا شه زاره بول زورما تون کیش له شماره ده هه. له شه بانگاشه به عواد پتیشیا زما به پتیره به رتیبه که هه به شه له (عه ره - کرد) شماره که کرد له تیره میاود تیره به میر به ناوه تیره (۳)

له پارتیجا، ملتون گورده عتیراف له کار کرده وه به عواد نا بازارما بوون که تیبه که ازما له دا هانت هه موو ووشن به گورده ستان شه رفان کرد بوو، له کانیکرا که گه وه تیره به سه ره وه ما به - ده سنن عتیراف دا هانت ده وه تیب عتیراف مانبیه شه و نه کان که کو که (۴) به م پتیره به له ۱۰ کار که که له ووشن که دا دامزرتیرا بوو، تیبه ۳ کار که به ناوچه گورده نشینه کان که ووشن (۵) هه میون بوو هه دوو لایه به تیره به بنجام و رتیکه و تننامه ما (۱۱) نازارما ۱۹۷۰) بیان پتیره کرد، که به پتیره بوو له کو تونوما تیبه که سنوردار به گورده کان، به هوقما شه مارتیکیا و تننامه وه، زمانه گورده ستاننه شاننه زمانه عه ره به له واره نونا که زور به تیبه دانیشقوانن گورده وه، وه کوو زمانیکه سه سه ده هه مانه ژماردن. به شه جاره بوون گورده کان پتیره پتیره دانیشقوانن له شه مانگه کان و نون تیره به نه ده وه تیب و کاربارا سوپا به و شه بوو مه من به تیره به تیره شه پتیره مسکو که کرابوو. ۵ کورسه وه زاره شه و نون تیره رتیکه پتیره سه ره له کو مار به گورده کان له به به یار گه بر بوو. (۶)

ده ولایت عیراق که سوپا که ما له شعر کردن له نذک کرده کاندا هیچ سرکه و تنگی به ده سنه نه قیابور، کورنه گفتوگو کرده نه له گول شیراندا، که نه نیامه که ما رتیکه و تننامه ۶ تا ۷ مارا ۱۹۷۵ بوو. به پیشه ماده ما ۱۲ رتیکه و تننامه ما نوسراو، هر دوو له سر نه وده رتیکه و تن که پیشه وانه له هیچ هیره چیره چیره کیم له نه کن که سیمایه که «تیگه رانه» ما هه بیت. له نه نیامه ده سته هتا باره نه نیامه کاندا ده ولایت شیران بوو کورده کاندا عیراق باره و تننامه ما نوسراو بوو کورده کان ترازیج بابه که گه وده بوو. هر وه کور له به سته کاندا پیشه ودا و عثمان، ده ولایت عیراق ده ستر کرده وه به ره شبکو و ریه کورده کان و هه نه نه هزار که سیمایه له ناوچه سنور ریه کانده راگوتیزا له در تیره دانیدا به ((سیاسه نه زه و سیمایه پلوانکراو)) زورتر له ۷۰۰ گونما کور دنه نه له گول زه و حه نه هخت کرد.

دواما رتیکه و تننامه هوزایه، شاه له پلوانیکه و تننگرا له گول هسنه هیلک، له ۱۹۷۵/۴/۱۰ ورتا: ((تیغه باره تیه شوره شه کورمانزا له م دوا دوا بیه دا، تیغه هینه کارگیر بوون له پیشه وه)) له و (شاه-و) هتا باره نیامه شیران بوو کورده کان بوو شوره به روتکر ده وه ((سازتنگی زور بوو نه و رتیمانه که له عیراق ده سلاسیان به ده سته و گرتور، در زمانه تیه تیغه بیان ده کرد. هه پیشه توو و تپریا ده هتا به به ناشکا دژا به نیامه ده گرتی. تیگه رانیا ده نارده نه سنوره کان تیغه وه و هه نه نه چارینه شعر و پیکر ادانه هه کچا رانه روو ده ۱۰... تا ما هتا هومان نه بوو که وه نامه نه هه و تننامه له ووان بزه نه وه... به له باره تیه شوره شه کورمانزا دژا سیریه به غواد و تم هه نامه تیغه وه نامه وه به ک بوو نه و ده ستر تیگه ریه نه که دژا شیران نواز بوون (۹X)

به راتیره کان :

۱- زور ۱۹۷۹/۱/۱۰ را دیوما به غواد ده گوباسی ناشکا بوون کورده نابه که به ده نیامه پلوانکراو وه و ده ولایت شیران ناما نیار کرد که ده سن له ساز کردیدا هه بووه. دوا به دوامه نه وه، ده ولایت عیراق دوامه له بالوتیره (سفیر) شیران و هه وه فصرمانه رانه بالوتیره خانه کرد که له ماهه ۴ مارا دژا ها که عیراق به هه پیشه شه. هر وه ما ده ولایت عیراق هه وه کورسولخانه کاندا شیران له به غواد و کربلا و به سیره دا دانسن و هه وه فصرمانه رانه ها نیامه ها کا دار کرد که له ماهه ۴ مارا دژا ده بیت له عیراق به هه نه وه. ده ولایت شیرانیه، له گول به دروغ سنوره وه ده ستر تیجا بوون قور له کور هتا نوسراو دا، به رانه نه بوو دوانده هه کورسته و گرت و کورسولخانه کاندا عیراق له شیران دا هسن و ده سنوره به بالوتیره عیراق و نه ومانه بالوتیره خانه و کورسولخانه کان دا که له ماهه ۴ مارا دژا ها که عیراق به هه پیشه شه؛ به ترم پیشه نویسه کانده هر دو ورتان له وکاناندا نه به چیهان. دوا به دوامه کورده ناما نوسراو، ده ولایت عیراق باقی هه به که زور له دژا ده ولایت شیران هه نیگر. پاشان، پیچه نویسه هر دو ورتان به توو ما شکیوو و هر دوو هیره کاندا هتا له سر سنوره کان مؤل کرد و کورنه دوقن ناگاداریه وه. سه رنه نام به نوسراو کورنه پاکستان و تورکیا، تیگه بوون که هسن کرایه وه و ده ولایت شیران رانه بانکه بانکه که نامه ده به هیره کانده قور له سر سنوره عیراق بگتیره تیره، به هر هتا به غوادیه راز پیوون قور به نه نیامه هه هه هه کار نشان بوون.

ده ستر سه رنه له وه بزه نه که عیراق به ورتان کورده تا به نوسراو. له ساله ۱۹۴۲ هه وه هه ناما ۱۹۷۲، وانه له ماهه ۶ ساله ۳۹ مارا، شیریکه ما ۱۸ کورده ناما سر بارینه له بیل هتا هیره کورده کاندا، به زه بوزنه گل له عیراقا روریه وه. به رود دوانه، سه رنه کاندا له مملاتی به ده ستر شیران ده ولایت وه له سوپا عیراقا هه قوره. ده ستر شکر ما و کورده ناگان هه وه به هه هیره دژا به که کاندا نوسراو دا له دایک بوون و هر به قوریشان سه کورکراو نه وه * له بزه به که دیکوه ده ستر نه نه برانیه که هتا نه پیشه وه، نارانه سنه بالک کورده ناوه، به نه نه وه که له راستیدا نیازیکی کهم بابه شه له نارادا هه ورتی، کاریکی لاسایه له هیره ورتاناندا، که به هه ستر له نوسراو دژا دژا هه وه دروست ده کرتی. * (Lorenzo Kent Kimball, The Changing Pattern of Political Power in Iraq 1958 to 1971, (New York: Robert Sheller Sons, 1972), p. 179).

- ۲- کیهان، (۱۳۴۸).
- 3 - New Times (Moscow), No. 21, (May 1974).
- 4 - Newsweek, (22 July, 1974).
- 5 - پانریک بود ورتن و نوانه دیکه، ((راپورتنیک ده رباره ما بارود هتا کورده کان له کورده شانه عیراقا)) (له لومونه وه وه رتیره دراهه)، کیهان، (۹ دما، ۱۳۵۰) ۶ ل.
- 6 - یو ناگاداریه بوون له تیگه رتیکه و تننامه ما نوسراو، بیروانه: Khadduri, Socialist Iraq, A Study in Iraqi Politics since 1968, pp. 231-40.
- 7 - آینه کان، (۱۵ فروردینه، ۱۳۴۹).
- 8 - Newsweek, (22 July, 1974).
- 9 - وهزاره شه کاربار ما ده وه شیران، پلوانکراو، ده گوباسی و به لکه نامه کان، له فروردینه وه تا شه رور، ۱۳۵۴ ل. ۹۲. (به فارسی).

به باننامه میزوریه که ۸ بهزایر (۶ مارن ۱۹۷۵)

له ماره ۸ دانیشتنه کانت کونفرانسی سران ورتانانته نه ناما کویپک ، که له بهزایر به سنرا ، به ده سنیشتیکه ره سرتوک کومار بومیچین : پایه بهر زترین که سی بیژن شاهنشاهی آریامیهر و بهر زترین سه دد ام هسه بن بیگرما نه جنجومنه سرتوک دایه نیا شوقه شی عیراق دور جار چاویان به به کله که ونه به دور در تیرما له سر پیوره نوبه کانت نیران و عیراق عفتوگزیانکر . نه و عفتوگزیانته به ناملا ده بودن سرتوک کومار بومیچین نه بنامه ران که بهر له راشکوما و دلسوزی راسنگزیانته هر دورلا بودن له پیتانوما به ده سنیشتانته چاره سرتوک نیکه گرده بیانته و چه سیاه سه باره نه به هموو نه ناکوک و کیشانه نیران هر دور وولات

له گول ره چاو کردنه ندریت رتیر لپهان له به کپار چه بی خاک و ده ستر زترینه کردنه سرتوور و ده سن نیکه گزیده که له کاروباره نادر فقیه کانداز ، هر دورلا بهر یاربانزا ؛
۱- سنووره زه مینیه کانت خویان له سر بنجینه ما پیر توتو کولما کونسته نیشینه ما ساله ۱۹۱۳ و ره سنوورسی کز بورونه که کانه کومیسیتون سنوور دانه ما ساله ۱۹۱۴ ، ده سنیشتان بکوت .
۲- سنووره نوابیه کانت خویان به پیر هیلما نالوگک ده سنیشتان بکوت .

۳- به م کارانه هر دور وولات ناسایش و متانده بهر باره ما له هیلکیشی سنووره هادیه سکلانزا میژگه ره کن . هر دورلا بهم شتوره به ده بنه هادیه بیان که له سر سنووره کانت خویان کونستور- نیکه تواد و کاربگر بجه سنیشتن به مهوستی ریگرتن له هر هوره کار و کرده وه بک که سیما بک نیکه رانته هسیت ، نیدما له هر یار بیکدا بیت .

۴- هر دورلا به سر نه وه رتیکه ونورن که بهر باره کانت سروره هکارما لیکه رانته بیرون به چاره سرتوک نیکه تواد . راسنیشتیکه به لنگه نه نویسنه که سره بنجام به سیما نبورونه وه له هر بک له هر بهر یاربانته سرتووره رانته بیبوریبون له گیانته رتیکه ورتنه بهزایر .

هر دورلا پیوره نوبه همیشه بیان به سرتوک کومار بومیچین وه ده سنیشتیه وه و سرتوک کومار بومیچین له کانت بیویسترا بق به چیکه یانته بهر باره در اوه کانت کوشش بهر باره به نه بنجام ده دان . پایه بهر زترین که سی شاهنشاهی نیران و بهر زترین سه دد ام هسه بن بهر یاربانته وه پیوره نوبه ناسایش در اوستیشتیه و د دوستانته خویان ، به نایبیه نه له پیتانوما بهر که ناک کردن و نه هیشتنه هموو هکاره ندریتن (نیکه نین) هکان له نیرانیا نزا ، له رتیکما بهر ده وام ناکوگزیانته بیرویا وه ده باره ما نه و مهسلانته که هر دورلا بیان نیشیا هادیه شتن و بیکیشتانته هادیه بیه که به کاسنزا ، چه سیاه بکوت . هر دورلا بهر بهر سها رایده که بهر نه که ندرجه که ده شتن له هموو هوره ده سنیشتیه رانیکه ده ره کما به دور بیتن . به مهوستی ده سنیشتانته نیکه کارما کومیسیتون نیکه تواد له نیران و عیراق که بق بهر یاره بردن و جیهه بیکردن بهر باره در اوه کانت ، به رتیکه و نیشیکه هادیه سنیشتیکه ده سنیشتن . وه زهیرما ده ره وه نیران و عیراق به ناماده بودن وه زهیرما ده ره وه ۲۵ بهزایر له ۱۵ مارن ۱۹۷۵ و له ناران کزده بنه وه .

بهزایر ، به پیر خواستن هر دورلا ، له هموو دانیشتنه نیکه تواد کانت نیران و عیراق ، بانگوششتن (ده وهن) ده کرتن . کومیسیتون نیکه تواد که ده سنوور و شتوره کارما خوما ده سنیشتان ده کان و له کانت بیویسترا به شتوره بهر که له دوام بک له به عواد و ناران دانیشتن بیکله ده هسیتن . پایه بهر زترین که سی بیژن شاهنشاهی ، نه و بانگوششتنه ما که له لایه ن سرتوک کومار هسن البکر وه بق نه بنامونه سرتوک نیکه ره سها له عیراق وه و له به موزن نیشینه نه وه وه ، لایراسته ما گراه به شادمانییه وه به سرتوک . بهر وارما نه بنامونه نه و سرتوک به رتیکه ورتنه هادیه ده سنیشتان ده کرتن .

له لاییکه دیکه وه بهر زترین سه دد ام هسه بن رازیبون که له بهر وار وه ما که پاشان له لایه ن هر دورلا وه ده سنیشتان ده کرتن له نیرانته وه سرتوک نیکه ره سها ته بنجام بچرتیت . پایه بهر زترین که سی بیژن شاهنشاهی و بهر زترین سه دد ام هسه بن بیگرما سرتوک کومار عیراق له سرتوک کومار هادیه بومیچین که له ده وه له هسیتیکه بهر باره و بیکله نایزه پیوره نوبه راسن و فوکانت سران بالما هر دور وولات که ما ناسان کردوه و له م بهر وه ره که به نیکه شتوان نیکه نوتا له پیوره نوبه کانت نیران و عیراق و به سوور و بهر وه نوبه بالما ن داهانوما نایجه که کومه کیان کردوه ، بهر گرمییه وه رتیر و سوپاسان لایراسته کرد .

بهزایر - بهر وارما ۶ مارن ۱۹۷۵
- نیشینه : نه م به لنگه نامه به له لایه ن هکانته ۶۷۷-۶۷۸ دایه .
* اعلمی حضرتن همامون شاهنشاهی آریامیهر ؛ نه مه نازانوما تابه نیشیا شاما نیران بوو .